

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІ історії, права та міжнародних відносин

Олександр ЖУКОВ

«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНА В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

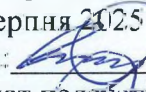
Спеціальність 032 Історія та археологія

Освітньо-професійна програма Історія та археологія

Перший (бакалаврський) рівень

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією НН інституту історії, права та міжнародних відносин
«28» серпня 2025 р.

Голова: Світлана МОЦАК
кандидат педагогічних наук, доцент

Суми – 2025

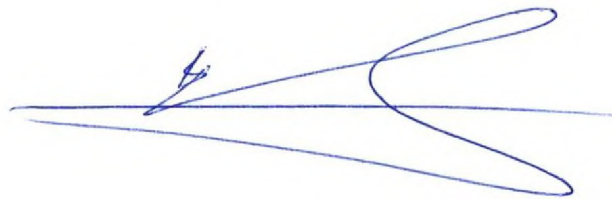
Розробник:

Тарабан Юрій Валентинович, доктор філософії у галузі освіти/педагогіки,
старший викладач кафедри історії України

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри історії України

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри
кандидат історичних наук,
доцент

В'ячеслав ОЛІЦЬКИЙ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Бакалавр	Обов’язкова
		Рік підготовки:
4-й		
Семестр		
7-й		
Лекції		
16 год.		
Практичні, семінарські		
24 год.		
Лабораторні		
Самостійна робота		
48 год.		
Консультації:		
2 год.		
Загальна кількість годин – 90		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Україна в сучасних міжнародних відносинах» є оволодіння студентами знань з історії зовнішньої політики України у добу незалежності в умовах сучасних міжнародних відносин.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Україна в сучасних міжнародних відносинах» є дослідження у галузі різних напрямків зовнішньої політики України, розвитку відносин України з країнами Центральної, Східної та Західної Європи, Південної та Північної Америки, Азії, Африки та державами, що сформувалися на пострадянському просторі.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- Особливості геополітичного становища України;
- Загальні засади формування і зовнішньої політики незалежної України;
- Особливості розвитку відносин України з країнами «Великої сімки» (США та Канади);
- Розвиток відносин України з європейськими членами «Великої сімки» (ФРН, Великою Британією, Францією, Італією) та Японією;
- Розвиток відносин України з країнами Центральної та Східної Європи;
- Формування зовнішньополітичної стратегії України в умовах війни з Російською Федерацією;
- Формування європейського вектору зовнішньої політики незалежної України;
- Співпрацю України з НАТО та формування гарантій зовнішньої безпеки України.

вміти:

- Аналізувати основні цілі, завдання, пріоритети, досягнення, перспективи зовнішньої політики України, міждержавні та міжнародні відносини;
- Порівнювати різні погляди дослідників щодо питань зовнішньої політики;
- Вміти аргументувати свої погляди на окремі питання перспектив розвитку міжнародних відносин..

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності**:

ІК 1. Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі історії та археології або у процесі навчання, здійснювати аналіз історичних явищ і подій, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних компетентностей**:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

ЗК 11. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні компетентності (СК)

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК 13. Здатність аналізувати події і процеси національної історії у загальноєвропейському та загальносвітовому контекстах.

СК 14. Здатність визначати місце України у світових та загальноєвропейських процесах і місце Сумщини узагальноукраїнських процесах

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Україна в сучасних міжнародних відносинах» базується на знаннях раніше вивченої дисципліни «Новітня історія України».

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН 9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

ПРН 16. Знати і розуміти основні принципи і методи історичного пізнання.

4. Критерії оцінювання результатів навчання Розподіл балів (VII семестр)

Поточний контроль								Разом	Загальна сума
Розділ 1	Розділ 2						Розділ 3		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
Поточний контроль								62	100
6	6	6	6	6	6	6	10	10	
Контроль самостійної роботи									
3	3	5	3	3	3	6	6	6	38

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання студентами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження шляхом поточного та підсумкового контролю. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів під час відвідування лекцій, участі у семінарах, виконання тестових завдань та виконання інших видів самостійної роботи.

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **62 бали:** участь у *семінарах* – підготовка аналітичних звітів та доповідей і пред'явлення результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань, виконання завдань тестового контролю.

- **38 балів:** опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка рефератів, есе тощо.

Разом – **100 балів**.

Оцінювання результатів аудиторної роботи здійснюється за наступними критеріями:

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
6	Здобувач вищої освіти відповідає на питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає особливості історичних періодів, аргументовано характеризує особливості розвитку державності в задані періоди, показує на карті розташування історичних місць; виконує всі завдання, може правильно визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу; висловлює і обґрунтовує власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження. Під час заняття продемонстрована активність та ініціативність.
5	Здобувач вищої освіти відповідає на більшість питань семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає та здебільшого правильно інтерпретує особливості історичних періодів; характеризує особливості розвитку державності в задані періоди, показує на карті розташування історичних місць виконує завдання з неістотними помилками; може визначати спільні та відмінні риси понять; висловлює власну думку щодо предмету заняття, утім, складно підбирає аргументи на її підтвердження. Під час заняття продемонстрована активність та ініціативність.
4	Здобувач вищої освіти відповідає на питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає історичні періоди та форми державності, характеризує особливості їх розвитку, проте неточно називає країни, відтворює хронологію подій та діяльність історичних діячів; виконує завдання, однак допускає неточності; може визначати спільні та відмінні риси понять; висловлює власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження. Під час заняття продемонстрована ініціативність.
3	Здобувач вищої освіти дає відповіді на питання семінарського заняття, відтворює дефініції та пояснює зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає історичні періоди та форми державності, характеризує особливості їх розвитку, проте неточно називає країни, відтворює хронологію подій та діяльність історичних діячів; завдання виконує з неістотними помилками; може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу, допускаючи незначні помилки.
2	Здобувач вищої освіти дає відповіді на більшість питань семінарського заняття, відтворює дефініції загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; з труднощами визначає особливості історичних періодів та характеризує діяльність історичних персон, з допомогою викладача може називати основні термі та поняття, працювати з картою; завдання виконує з помилками; не може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу, називаючи при цьому їх ознаки.
1	Здобувач вищої освіти не готовий до заняття, не відповідає на питання, що винесені на розгляд, з труднощами виконує завдання, допускаючи змістовні помилки, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття.
0	Відсутність на занятті

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://sspu.edu.ua/universytet/edusci/normatyvno-pravova-baza>).

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни «Україна в сучасних міжнародних відносинах» можуть бути:

- усний контроль. Усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;

- письмовий контроль. Здійснюється за допомогою письмових робіт, які можуть бути короткочасними (15-20 хв.) і протягом усього заняття. Письмовий контроль відрізняється також глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);

- тестовий контроль. Тести – спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь.

- підготовка доповідей, есе, презентацій. Передбачас виконання здобувачами вищої освіти різних форм завдань.

Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності, розумінню здобувачами вищої освіти значення академічної доброчесності та наслідків недотримання її постулатів.

Питання для самоконтролю

1. Формування правових засад зовнішньої політики незалежної України
2. Основні періоди та засоби зовнішньої політики України.
3. Зовнішньополітичний курс України після ухвалення Декларації про державний суверенітет України. Акт проголошення незалежності України та міжнародне визнання держави.
4. Реалізація курсу на без'ядерний статус України.
5. Розбудова зовнішньополітичної служби держави. Підготовка кадрів.
6. Особливості становлення та розвиток відносин України з державами Центрально-Східної Європи.
7. Відносини України з республікою Польща.
8. Україна та Румунія.
9. Україно-Угорські відносини.
10. Співробітництво України та Болгарії.
11. Україно-Чеські та Україно-Словацькі відносини.
12. Розбудова відносин з ФРН.
13. Співробітництво України з Великою Британією.
14. Франція як важливий чинник європейської і трансатлантичної інтеграції України.
15. Політичний діалог України з Італією.
16. Розвиток відносин з Японією. Українсько-японське економічне та політичне співробітництво.
17. Відносини України зі Сполученими Штатами Америки (США): динаміка та актуальні проблеми співробітництва.
18. Українсько-канадське особливе партнерство.
19. Зовнішні відносини України з країнами Азії.
20. Зовнішні відносини України з країнами Африки.
21. Зовнішня політика України з країнами на пострадянському просторі.
22. Російсько-українська війна.
23. Українсько-російські відносини до 2014 року.
24. Анексія Росією Криму та розв'язання війни на Донбасі.
25. Реакція провідних держав на російську агресію.
26. Співпраця України з НАТО та формування гарантій зовнішньої безпеки України.
27. Участь України в системі міжнародної безпеки.
28. Механізми співпраці України з НАТО в сучасних реаліях.
29. Перспективи співробітництва України з НАТО в умовах агресії Російської Федерації проти України.
30. Співпраця України з міжнародними організаціями. Участь України в роботі ООН. Співпраця з МАГАТЄ, ВООЗ, ЮНЕСКО, ЄБРР, ОБСЄ. Співробітництво Україна-НАТО. Перспективи вступу України в Євросоюз.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Україна в сучасних міжнародних відносинах» складається з 3 розділів, які в цілому висвітлюють зовнішню політику України у добу незалежності.

Розділ I. Формування зовнішньої політики України у добу незалежності.

Розділ II. Відносини України з зарубіжними державами.

Розділ III. Співпраця України з міжнародними організаціями.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

Розділ 1. Формування зовнішньої політики України у добу незалежності.

Тема 1.1. Формування зовнішньої політики України у добу незалежності. Встановлення дипломатичних відносин з країнами світу. Відкриття дипломатичних представництв.

Розділ 2. Відносини України з зарубіжними державами.

Тема 2.1. Зовнішні відносини України з країнами Центральної та Східної Європи. Розвиток відносин з Польщею, Чехією, Словаччиною, Румунією, Угорщиною, Болгарією, Молдовою, Хорватією, Латвією, Литвою, Естонією, Фінляндією.

Тема 2.2. Зовнішні відносини України з європейськими державами «Великої сімки» (Німеччиною, Великобританією, Францією, Італією) та Японією.

Тема 2.3. Зовнішні відносини України з державами Північної Америки, що входять до «Великої сімки» (США, Канадою).

Тема 2.4. Зовнішні відносини України з країнами Азії. Розвиток відносин з Японією, КНР, Індією, Туреччиною, Іраном, ОАЕ, Пакистаном, Ізраїлем.

Тема 2.5. Зовнішні відносини України з країнами Африки. Розвиток відносин з Єгиптом, Марокко, Алжиром, Тунісом.

Розділ 3. Формування європейського вектору зовнішньої політики незалежної України та співпраця з міжнародними організаціями.

Тема 3.1. Співпраця України з НАТО та формування гарантій зовнішньої безпеки України.

Тема 3.2. Співпраця України з міжнародними організаціями. Участь України в роботі ООН. Співпраця з МАГАТЕ, ВООЗ, ЮНЕСКО, ЄБРР, ОБСЄ. Співробітництво Україна-НАТО. Перспективи вступу України в Євросоюз.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.
Розділ 1. Формування зовнішньої політики України у добу незалежності.					
Тема 1.1 Формування зовнішньої політики України у добу незалежності	8	2	2		4
Розділ 2. Відносини України з зарубіжними державами					
Тема 2.1 Зовнішні відносини України з країнами Центральної та Східної Європи.	10	2	2		6
Тема 2.2 Зовнішні відносини України з європейськими державами «Великої сімки» (Німеччиною, Великобританією, Францією, Італією) та Японією.	10	2	4		6
Тема 2.3 Зовнішні відносини України з державами Північної Америки, що входять до «Великої сімки» (США, Канадою).	10	2	2		6
Тема 2.4 Зовнішні відносини України з країнами Азії.	10		2		4
Тема 2.5 Зовнішні відносини України з країнами Африки.	10		2		4
Тема 2.6 Зовнішня політика України стосовно країн пострадянського простору. Російсько-українська війна в призмі сучасних критичних теорій міжнародних відносин	10	4	4		6
Розділ 3. Формування європейського вектору зовнішньої політики незалежної України та співпраця з міжнародними організаціями					
Тема 3.1 Співпраця України з НАТО та формування гарантій зовнішньої безпеки України.	8	2	4		6
Тема 3.2. Співпраця України з міжнародними організаціями. Участь України в роботі ООН. Співпраця з МАГАТЄ, ВООЗ, ЮНЕСКО, ЄБРР, ОБСЄ. Перспективи вступу України в Євросоюз.	8	2			6
	90	16	24	2	48

7.3. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Формування зовнішньої політики України у добу незалежності.	2
2	Зовнішні відносини України з країнами Центральної та Східної Європи.	2
3	Зовнішні відносини України з європейськими державами «Великої сімки» (Німеччиною, Великобританією, Францією, Італією) та Японією.	2
4	Зовнішні відносини України з державами Північної Америки, що входять до «Великої сімки» (США, Канадою).	2
5-6	Зовнішня політика України стосовно країн пострадянського простору. Російсько-українська війна в призмі сучасних критичних теорій міжнародних відносин.	4
7	Співпраця України з НАТО та формування гарантій зовнішньої безпеки України.	2
8	Співпраця України з міжнародними організаціями. Участь України в роботі ООН. Співпраця з МАГАТЄ, ВООЗ, ЮНЕСКО, ЄБРР, ОБСЄ. Перспективи вступу України в Євросоюз.	2
Разом		16

7.4. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Формування зовнішньої політики України у добу незалежності.	2
2	Зовнішні відносини України з країнами Центральної та Східної Європи.	2
3-4	Зовнішні відносини України з європейськими державами «Великої сімки» (Німеччиною, Великобританією, Францією, Італією) та Японією.	4
5	Зовнішні відносини України з державами Північної Америки, що входять до «Великої сімки» (США, Канадою).	2
6	Зовнішні відносини України з країнами Азії	2
7	Зовнішні відносини України з країнами Африки.	2
8-9	Зовнішня політика України стосовно країн пострадянського простору Російсько-Українська війна.	4
10-11	Співпраця України з НАТО та формування гарантій зовнішньої безпеки України.	4
12	Співпраця України з міжнародними	2

	організаціями. Участь України в роботі ООН. Співпраця з МАГАТЄ, ВООЗ, ЮНЕСКО, ЄБРР, ОБСЄ. Перспективи вступу України в Євросоюз	
Разом		24

7.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Формування зовнішньої політики України у добу незалежності.	4
2	Зовнішні відносини України з країнами Центральної та Східної Європи.	6
3	Зовнішні відносини України з європейськими державами «Великої сімки» (Німеччиною, Великобританією, Францією, Італією) та Японією.	6
4	Зовнішні відносини України з державами Північної Америки, що входять до «Великої сімки» (США, Канадою).	6
5	Зовнішня політика України з країнами Азії	4
6	Зовнішня політика України з країнами Африки.	4
7	Зовнішня політика України стосовно країн пострадянського простору Російсько-Українська війна.	6
8	Співпраця України з НАТО та формування гарантій зовнішньої безпеки України.	6
9	Співпраця України з міжнародними організаціями. Участь України в роботі ООН. Співпраця з МАГАТЄ, ВООЗ, ЮНЕСКО, ЄБРР, ОБСЄ. Перспективи вступу України в Євросоюз.	6
Разом		48

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

- 1 Гальчинський А. Україна на перехресті геополітичних інтересів. – К., 2002.
2. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980 – 2000 роки): Підручник / Л.Ф. Гайдуков, В.Г. Кремень, Л.В. Губернський та ін. – К., 2001.
3. Мартинов А. Діяльність української дипломатії у Раді Безпеки ООН (2016–2017 рр.). //Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки: міжвід. Зб. Наук. пр. – К., 2018. – Вип. 27.- С. 146-163.
4. Україна в ХХ столітті: Збірник документів і матеріалів. – К., 2000.
5. Віднянський С.В., Мартинов А.Ю. Еволюція зовнішньої політики України (1991 –2006 рр.) // УІЖ. – 2006. - № 4. – С. 32 – 50.

6. Чекаленко Л.Д. // Зовнішня політика України : Підручник для студентів вузів / Л. Д. Чекаленко. - Київ : Либідь, 2006.
7. Левчук В. Міжнародне співробітництво Одещини (1950-ті — 2015 рр.): загальна характеристика джерел. // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки: міжвід. Зб. Наук. пр. — К., 2017. — Вип. 26.- С. 50-58.
8. Чорна Н. Польсько-українські міждержавні взаємини у світлі новітніх викликів та ризиків (2015–2017 рр.) // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки: міжвід. Зб. Наук. пр. — К., 2017. — Вип. 26.- С. 141-159.
9. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин. — К.: ВПЦ "Київський університет", 2008.
10. Лотоцький С, Трохимчук С. Україна в світовому геополітичному просторі. — Львів, 2002.
11. Брехуненко В., Ковальчук В., Ковальчук М., Корнієнко В. «Братня» навала. Війни Росії проти України XII–XXI ст. / За заг. ред. В. Брехуненка. НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — К., 2016. — 248 с.
12. Фельштинский Ю., Станчев М. ТРЕТЬЯ МИРОВАЯ: Битва за Украину. — К.: Наш Формат, 2015. — 456 с.
13. Україна-Росія: діалог під час конфлікту. Матеріали круглого столу «Україна-Росія: діалог під час конфлікту», лютий 2015, Київ / Наук. Ред.: Є. Бистрицький; Упорядн. О. Білий. — К.: «Агентство «Україна». Міжнародний фонд «Відродження», 2015. — 110 с.
14. Лукінюк М. В. Руйнуймо міфи! Полемічні нотатки до українсько-російської історії з окремими фрагментами з дискусій автора в Інтернеті. — К.: Український пріоритет, 2014. — 576 с. — (ІСТОРИЧНІ СТУДІЇ)
15. Беларусь, Расія, Украина: дыялог народаў і культур / Рэд. Кал.: Караў Д. У. (рот. Рэд.), Масненка В. В. (нам. рот. Рэд.), Борак Г. У., Бумблаускас А., Васіленка В. А., Галенчанка Г. Я., Гарбацкі А. А., Задаражнюк Э. Р., Карнілава Л. А., Мартынюк А. В., Марзалюк І. А., Мірановіч А., Махначова М. П., Рыбак А. А., Яноўскі А. А. . — Гродна: ЮрсаПрынт, 2013. — 424 с. — (Гістарыяграфічныя даследванні).
16. Вторжение в Украину: Хроника российской агрессии. — К., 2016.
17. Березовець Т. Анексія: острів Крим. Хроніки «гібридної війни». — К., 2015.
18. Магда Є.В. Гібридна війна: вижити і перемогти. — Х., 2015.
19. Біла К. Національні інтереси України в контексті стратегії Росії і НАТО // Молода нація. — 2000. - № 3. — С. 5 — 17.
20. Патриляк І. Нетрадиційний погляд на українсько-польські взаємини // Молода нація. — 2001. - №1. — С. 184 — 193.
21. Гладкий О. Рівень інтегрованості України до європейських структур // Молода нація. — 2001. - № 4. — С. 173 — 185.
22. Погорелов Є. Глобалізація — виклик доби, і відповідь на нього // Молода нація. — 2001. - № 4. — С. 186 — 215.

23. Чупрін Р. «Ялтинська рада» та «Переяславський самміт» (інтеграційні вибори України з позицій світ – системного аналізу) // Молода нація. – 2003. - № 4. – С. 11 – 13.
24. Сепетий Д. Чи готують Україні новий Переяслав? // Молода нація. – 2003. - № 4. – С. 14 – 22.
25. Булавка Є. Два виміри українського вибору // Молода нація. – 2003. - № 4. – С. 32 – 38.
26. Хоруженко О. Інтеграційна модель для України // Молода нація. – 2003. - № 4. – С. 39-44.
27. Юнко М. Новий кордон об'єднаної Європи та майбутнє України // Молода нація. – 2003. - № 4. – С. 45 – 50.
28. Чапліна І. Образ майбутнього в загальнонаціональній ідеології і питання інтеграційної моделі для України // Молода нація. – 2003. - № 4. – С. 51 – 53.
29. Дубина В. Україна у контексті регіоналізації та глобалізації // Молода нація. – 2003. - № 4. – С. 54 – 56.
30. Холод М. Україна у контексті загальноєвропейських міграційних процесів // Молода нація. – 2003. - № 4. – С. 57 – 59.
31. Кураєва А. Перспективи вступу України до ЄС та модель регіональної економічної інтеграції // Молода нація. – 2003. - № 4. – С. 60 – 70.
32. Мороз В. Загрози європейської толерантності в умовах інтеграційних процесів // Молода нація. – 2003. - № 4. – С. 71 – 78.
33. Шаблій А. Особливості ставлення українців до проблеми інтеграції в ЄСП та ЄС // Молода нація. – 2003. - № 4. – С. 87 – 91.
34. Куценко С. Туди, де нас чекають. Європейська інтеграція // Молода нація. – 2003. - № 4. – С. 92 – 95.

9.Інформаційні ресурси

<http://history.org.ua/uk> – Інститут історії України НАН України
<http://libr.org.ua/books/78.html> – Українська електронна бібліотека

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

1. Навчальні аудиторії, які обладнані для проведення лекційних і семінарських занять.
2. Аудіовізуальні, технічні і комп'ютерні засоби навчання: комп'ютери, мультимедійний проектор, екран.